

SOCIALA VÄRDEN OCH BARNPERSPEKTIV INOM STADSBYGGNAD - FRÅN FINA ORD TILL VERKLIGT GENOMSLAG?

2020-01-13

Av: Ekologigruppen

Frågor om social hållbarhet får allt högre prioritet inom flera områden i samhällsplaneringen. Vi kan idag stödja oss på både forskning och erfarenhet och flera olika metoder och verktyg testas för att få in perspektivet i planprocessen. Trots detta är vi många som upplever att de sociala värdena, och framförallt barnperspektivet, inte får tillräckligt gehör när besluten väl tas. Vad krävs för att de ska tas på allvar och få genomslag?

Min uppfattning efter 10 års arbete inom stadsutveckling i Göteborg är att det finns många goda ambitioner från alla parter. Det genomförs dialoger och utredningar, men i slutändan är det ofta dessa frågor som får ge vika för andra värden. Min upplevelse är inte unik. På ARKiS nätverksträff i nov 2019 med temat "Nästa år blir barnkonventionen lag! Vad får det för betydelse för planering och gestaltning?" så lyftes frustrationen från flera håll över hur lite utrymme barnens behov får i pågående byggprojekt.

Siffrorna har den makt vi ger dem

I början av oktober 2019 hade vi på Ekologigruppen en workshop tillsammans med kollegor i branschen och i samarbete med Movium för att få feedback på vårt arbete kring indikatorer för ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Indikatorerna bygger på vårt eget hållbarhetsverktyg och målet är att de tillsammans ska utgöra ett heltäckande verktyg för hållbarhetsbedömningar. Indikatorerna för social hållbarhet engagerade allra mest.

Vårt verktyg för hållbarhetsanalys. Genom att visualisera olika indikatorer blir det en viktig del i kommunikationen med politiker och andra beslutsfattare. Det är en svår men viktig balansgång att ta fram indikatorer som är enkla och kommunikativa utan att vara godtyckliga.

Vi konstaterade att de kvalitativa måtten inte har samma tyngd som de kvantitativa. Går det att inspireras av exempelvis naturvetenskapliga metoder för att få samma typ av legitimitet som inte lika lätt kan ifrågasättas? Det är lätt att blicka avundsjukt på kvantitativa mått och SIS-standarder. När sociala och gröna frågor ska samsas på samma yta som hårda mått och riktlinjer gällande exempelvis gator och parkering kan de vara svåra att hävda. Siffror och mätbarhet har stor kommunikativ makt och de går att följa upp på ett tydligt sätt. Inom folkhälsostatistiken är tandhälsa hos barn en viktig

indikator för att visa på social problematik. Vad skulle det innebära för planprocess och byggande om vi hade ett helt batteri med mätbara indikatorer för den sociala hållbarhetens alla delar?

Samtidigt måste vi komma ihåg att siffror och mått bara är ett stöd så länge vi ger dem makt. Vi har exempelvis Boverkets forskningsbaserade rekommendationer på minst 40 kvm förskolegård per barn. Dessa mått tas dock sällan på allvar i tätbebyggda områden.

Det börjar bli trångt i Stockholms parker. Följden av för små eller inga förskolegårdar är att personalen måste gå med barnen till parker i närheten. Många barngrupper i parkerna innebär ökat slitage på bland annat gräsmattor. Foto: Ekologigruppen

Omöjlig ekvation

Ett återkommande problem är att planhandläggarna hamnar i en situation där de brottas med att få in de sociala aspekterna med skohorn gentemot andra mått som redan är satta. Exempelvis innebär höga exploateringskostnader att det ofta blir för många barn per friyta. Ekvationen går inte ihop. Det blir ett omöjligt pussel för planhandläggarna att lägga och konsekvensen blir att de mått och värden som inte är tvingande ruckas på.

Även på platser där det finns ytor för att skapa tillräckligt stora förskole- och skolgårdar så föreslås gång på gång alltför små gårdar. Boverkets rekommendationer ignoreras helt enkelt. Resultatet blir många gånger alltför små och skuggiga gårdar utan tillräcklig plats för växtlighet att klara sig.

Risken är stor att utredningarna bara blir punkter att bocka av i planeringsprocessens checklistor. I värsta fall legitimerar barnkonsekvensanalyserna att planer med stora negativa konsekvenser antas istället för att hindra dem. Eller som en av deltagarna på ARKIS nätverksträff uttryckte det – att barnkonsekvensanalyserna fungerar så som "greenwashing" fast för barn, alltså "childwashing".

De långsiktiga konsekvenserna måste tydliggöras

Det är en oroväckande trend att mått och riktlinjer förändras trots att forskningen säger emot. Bullerförordningen har exempelvis på senare år ändrats och tillåter högre nivåer av buller i tätbebyggda områden utan stöd i forskningen. Resultaten av denna typ av planering är otydliga. Det blir ingen påtaglig negativ effekt direkt. Vi bygger in ett problem som kanske visar sig först om 20 år med sämre mental och fysisk hälsa, vilket i slutändan blir både en mänsklig och en samhällsekonomisk förlust.

Vi som jobbar inom samhällsplaneringen behöver sätt att förmedla hållbarhetsfrågorna till beslutsfattare. Hur kan vi bli bättre på att få politikerna att förstå konsekvenserna och ta kloka beslut? Vi kommer att arbeta för att indikatorerna i vårt hållbarhetsverktyg ska fylla en sådan pedagogisk funktion.

Erkänn och hantera de sociala frågornas komplexitet

En central fråga när det kommer till mätbarhet av de sociala aspekterna inom stadsutveckling är komplexiteten. Det finns sällan enkla mätbara lösningar eftersom de är beroende på sammanhang och situation. De är beroende av skalnivå, plats och olika livssituationer och förutsättningar. Det komplexa har sällan ett enkelt svar. Samtidigt måste vi våga sätta mått och indikatorer för att börja någonstans och inte drunkna i det relativa.

Genom en tydlig koppling till forskning tillsammans med erfarenheter från de som bor och verkar i de områden vi

analyserar kan vi göra välgrundade kvalitativa bedömningar. Sen är det upp till oss som samhällsplanerare att förmedla vad som är de allra viktigaste frågorna till beslutsfattarna. Det handlar om att våga vikta och visualisera konsekvenser och målkonflikter. Här kan indikatorerna i hållbarhetsverktyget spela en viktig roll. Vi måste också vara uthålliga i arbetet och fortsätta forska och testa oss fram för att öka kunskapen hos oss och beslutsfattarna kring vad som skapar en socialt hållbar stad.

Just nu är jag extra peppad. I samband med att barnkonventionen nu har blivit lag den 1 januari 2020 ser framtiden ljus ut för socialt hållbar stadsutveckling. Förhoppningsvis kan barnens behov inte längre ignoreras. Jag hoppas att 2020 blir året då barnperspektivet inte bara blir en pappersprodukt, utan får verkligt genomslag i stadsplaneringen!